
Vi må alle bidra til å isolere Russland

REDAKSJONELL KOMMENTAR

ARE BREAN

are.brean@tidsskriftet.no

Are Brean er ph.d. og sjefredaktør i Tidsskriftet.

PETTER GJERSVIK

Petter Gjersvik er medisinsk redaktør i Tidsskriftet og professor ved Universitetet i Oslo.

Vi er alle forferdet over det som skjer i Ukraina. Et fredelig land i Europa blir angrepet av et mektig naboland på en brutal måte og i strid med folkeretten.

Foto: Einar Nilsen

Foto: Sturlason

En nesten samlet verden har fordømt Russlands invasjon. EU og Nato – organisasjoner Ukraina ikke er medlem av – har reagert samlet og kraftig med både fordømmelse og moralsk, økonomisk og militær bistand til Ukraina og sterke økonomiske sanksjoner mot Russland. Vi står overfor en humanitær, politisk, militær og moralsk katastrofe som vi ikke har sett i Europa siden andre verdenskrig.

Hvordan skal vi som vanlige borgere reagere? Hva kan vi gjøre for å hjelpe Ukraina og få slutt på krigen? Idrettsstjerner og norske idrettslag og -organisasjoner har sagt sitt: De vil ikke delta på idrettsarrangementer med deltakere fra Russland eller Hviterussland, som bistår Russland i krigen. Internasjonale idrettsorganisasjoner var raskt ute med fordømmelser og vedtok at idrettsutøvere fra Russland og Hviterussland fortsatt skulle kunne delta på internasjonale konkurranser, men ikke under sine lands flagg. Det var først etter press fra idrettsutøvere at disse organisasjonene vedtok å helt utestenge alle utøvere fra Russland og Hviterussland.

«Ingen kan stille seg 'nøytrale' til drap og overgrep på uskyldige mennesker»

Hvordan har forskere og forskningsinstitusjoner reagert? Tyskland og andre land i EU har stanset alt samarbeid med russiske og hviterussiske forskere og forskningsinstitusjoner. Pengebevilgninger til prosjekter med deltakelse fra Russland eller Hviterussland er stanset. I Norge har regjeringen vedtatt at alt samarbeid med forskningsinstitusjoner i Russland og Hviterussland skal legges på is. Norske institusjoner kan velge å opprettholde avtaler, men det skal gjøres en grundig vurdering i hvert enkelt tilfelle. Samtidig ønsker regjeringen at forskere kan fortsette å ha kontakt med hverandre over landegrensene (såkalt forsker-til-forsker-samarbeid) (1). Flere norske forskningsinstitusjoner har et til dels utstrakt samarbeid med enkeltforskere fra Russland og Hviterussland og må nå avgjøre om dette skal fortsette eller innstilles.

Mange vil mene at det er en del av forskningens vesen å være politisk nøytral, og at forskere og forskningsinstitusjoner har en viktig oppgave med å etablere kontakt på tvers av politiske skillelinjer og landegrenser, uavhengig av motsetninger og konflikter. Det kan likevel ikke være tvil om at det må være grenser for en slik «nøytralitet». Ingen kan stille seg «nøytrale» til drap og overgrep på uskyldige mennesker. Det har historien vist oss. Og nå skjer det igjen.

Tusenvis av russiske leger, sykepleiere og ambulansesarbeidere har signert et opprop med skarp fordømmelse av den russiske invasjonen og krav om umiddelbar stans i alle krigshandlinger (2). Det samme har tusenvis av russiske forskere og vitenskapsjournalister gjort (3). Og i Norge har flere russiske og ukrainske leger uttrykt forferdelse og fordømmelse over det som skjer. Helsearbeidere og forskere står sammen på tvers av landegrenser og nasjonaliteter i massiv fordømmelse.

Likevel: Skal våre reaksjoner ha mening og effekt, må norske forskningsinstitusjoner innstille samarbeidet med både forskningsinstitusjoner og enkeltforskere i Russland og Hviterussland. Idrettsfolk har vist vei. En riktig vei. Å gjemme seg bak et krav om at forskning skal være politisk nøytral, er å nekte å ta stilling.

REFERENCES

1. Tønnessen E, Vartdal R. Regjeringen fryser forsknings- og utdanningssamarbeidet med Russland. Khrono 4.3.2022.
<https://khrono.no/regjeringen-fryser-forsknings-og-utdanningssamarbeidet-med-russland/667328> Lest 4.3.2022.
2. Russian doctors, nurses, and paramedics demand an end to hostilities in Ukraine. BMJ 2022; 376: 0535. [PubMed]
3. An open letter from Russian scientists and science journalists against the war with Ukraine. Eureporter 24.2.2022.
<https://www.eureporter.co/world/russia/2022/02/24/an-open-letter-from-russian-scientists-and-science-journalists-against-the-war-with-ukraine/> Lest 4.3.2022.

Publisert: 4. mars 2022. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.22.0190
Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 27. februar 2026.